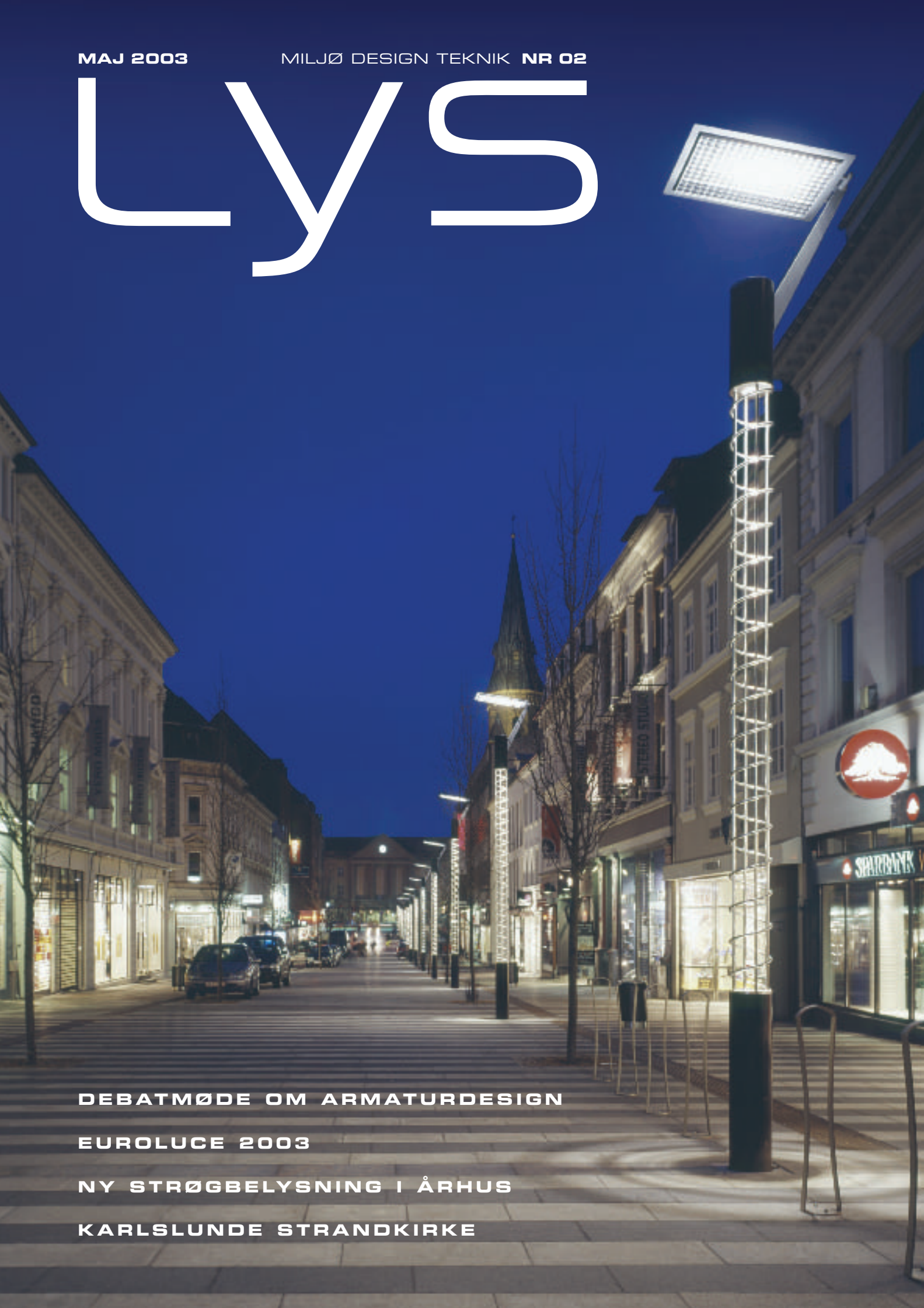

MAJ 2003

MILJØ DESIGN TEKNIK NR 02

LYS

DEBATMØDE OM ARMATURDESIGN

EUROLUCE 2003

NY STRØGBELYSNING I ÅRHUS

KARLSLUNDE STRANDKIRKE

Forsidefoto:

Lyset på Strøget i Århus.
Foto: Thorn & Jakobsson/
fotograf Stig Rune.

Bagsidefoto:

Euroluce 2003.
Foto: Gunver Hansen.

»LYS« er et dansk tidsskrift,
der behandler inden- og
udenlandske lystemaer.

15. årgang nr. 2
Maj 2003

Udgiver

Lysteknisk Selskab og DELTA
Dansk Elektronik, Lys og Akustik

Redaktion

Jørgen Klausen (ansvh.)
Dorte Gram (red. sekr.)
Kenneth Munck
Poul Erik Pedersen
Vibeke Clausen
Gunver Hansen

Grafisk idé og layout

KPTO A/S

Teknisk Produktion

Glumsø Bogtrykkeri

Pris

D. Kr. 60,00 pr. nr.
D. Kr. 170,00 p.a.
inkl. fors. + moms
leveret i Danmark

Lys udkommer 4 gange p.a.

Forfatterne alene er ansvar-
lige for artiklernes indhold,
der ikke nødvendigvis udtryk-
ker udgiverens anskuelse.

© Eftertryk af artikler og
illustrationer må kun ske
efter aftale med redaktionen.

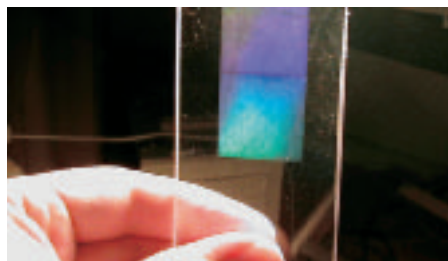
ISSN: 0904-7824

LYS

Lysteknisk Selskab
Engholmvej 19
Postboks 28
3660 Stenløse
Tlf. +45 47 17 18 00
Fax +45 47 17 08 32
E-mail: information@lysteknisk.dk
Hjemmeside: www.lysteknisk.dk

5 Debatmøde

I januar afholdt Lysteknisk Selskabs øst-kreds et debatmøde om fremtidens armaturdesign. En af konklusionerne var, at hvis dansk design skal leve op til sit gode ry i udlandet, så skal designerne og producenterne eksperimentere meget mere. Et andet problem, som der blev sat fokus på var, den nedprioritering lysets ofte er udsat for i moderne byggeri. Da belysningen er en af de sidste entrepriser, er det ofte den, der står for skud, når der skal spares. For at mindske dette problem må uddannelsen i lys gøres bedre påpegede flere fra salen.

10 Fremtidens armaturer

Arkitekt Christian Grosen Rasmussen er i gang med en undersøgelse, der skal afdække nye materialeteknologiers potenti-ale i forhold til belysning.

En række af nye intelligente materialer vil kunne revolutionere fremtidens armaturdesign. Det vil fx være muligt at udvikle reflektorer, der ændrer form og egenskaber afhængigt af brugen.

16 Euroluce 2003

Euroluce blev afholdt i Milano i april måned sammen med møbelmessen iSaloni. Euroluce, der er en af de største internationale belysningsmesser, viser fortrinsvis dekorative belysningsarmaturer. Der var i år over 500 udstillere på messen. Messen afholdes hvert andet år, næste gang bliver i 2005. I forbindelse med afholdelsen af Euroluce er der mange udstillinger og "events" både på messeområdet og i byen.

- 4** Leder
- 5** Hvor bliver eksperimenterne af?
- 7** Lyset skal opprioriteres!
- 10** Fremtidens armaturer
- 14** Lyskunst ved den Sorte Diamant
- 16** Euroluce 03
- 21** Ny strøgbelysning i Århus
- 24** Lys er også en kunstart
- 28** "En engels vinge"
– Karlslunde Strandkirke
- 30** Føljeton:
Lys, stoflighed og rumlighed (3)
- 34** Spotten:
Lys for rum, nærvær og fortælling
- 37** Hvilken by skal tildeles
"Årets udelyspris" 2003?
- 38** Mekoprint – Ny fabrik
med moderne lysstyring
- 42** Der er også plads til mindre firmaer
- 44** LysStrejf
- 45** NavneNyt
- 46** UngtLys
- 48** Kalender
- 50** Produktnyt
- 52** Styring og regulering
- 53** Summaries
- 54** I Næste nummer

Mod efterlyses

Jørgen Klausen er ansvarsh. redaktør.

På Lysteknisk Selskabs debatmøde om dansk armaturdesign i januar blev ideer og visioner søgt efterprøvet – ikke mindst i lyset af stolte danske (skandinaviske) traditioner på området.

Kan vi stadig præstere nytænkning og har producenterne mod og mandshjerte til at lade de unge ukendte kort prøve kræfter til at eksperimentere i den "virkelige verden", selv om eksperimenterne skulle mislykkes?

Det blev fremhævet, at dansk design har et særkende, som vi bør holde fast i (og som der også er salg i) på de internationale markeder. Vi forstår bedre end de fleste at skabe smuk, anderledes og sanselig design med mennesket i centrum. Og vores stolte traditioner og kulturarv er et godt udgangspunkt, hvis vi forvalter vores pund rigtigt – i modsat fald risikerer vi, at produkterne bliver fodformede og kedelige, som Mikael Jørgensen fra Designit betonede. Han opfordrede producenterne til at skære gennemløbstiden for et produkt ned og indgå i teknologialliancer med andre brancher og gå efter ikke-erkendte behov i stedet for at traske ad de vante spor. "Lysmeden" skal afløses af "Light management". Det handler ikke mindst om at opbygge nye holdninger, nye behov og slå på det danske og skandinaviske.

Under den livlige debat bevægede man sig fra Star Wars film uden armaturer, som vi ikke kan se og som kunne få til resultat, at vi ikke har brug for produktdesignere i fremtiden til behovet for at skabe en splinterny lysdesigneruddannelse, som Kim Borch lancerede og som fik positiv opbakning fra producentside også omkring en evt. medfinansiering. Netop økonomien er et meget centralt punkt, vi ikke kan komme uden om. Men er det i økonomiens skarpe lys, at producenterne ryster på hånden og for sjældent udvikler "blue sky" produkter?

Debatten bragte vel ingen konklusioner, men gav en kærkommen lejlighed til at vende en række problemstillinger. Det gjaldt armaturdesign, men også belysningskvalitetens generelt trange kår i mange af dagens nybyggerier. Mange fremhæver, at "Det syge lys" først og fremmest er konsekvensen af besparelser (omkostninger og energi), men belysningsverdenen må også gribe i egen vidensbarm.

Visionerne omkring design og belysningsanlæg er ikke alene et anliggende i den danske belysningsverden, men kan lige så vel adresseres til byggeriets beslutningstagere som til samfundet som helhed. ER vi parate til at ofre det, det koster for at skabe det humane kvalitetslys? Svaret hænger i luften. Men lysdebatten må og skal fortsætte. Det vil Lysteknisk Selskab medvirke til.

Jørgen Klausen

Hvor bliver eksperimenterne af?

Hvis dansk design skal leve op til sit gode ry i udlandet, skal designere og producenter eksperimentere meget mere

AF DORTE GRAM

Er der overhovedet en dansk designtradition? Og hvis der er, hvad kan den så bruges til? Det var nogle af de spørgsmål Lysteknisk Selskabs østkreds havde stillet oplægsholderne på et debatmøde om armaturdesign på Danmarks Designskole i januar. De fire oplægsholdere var Marianne Tuxen (Marianne Tuxen design), Steen Sehested (Sehested-design), Henning Solfeldt (PLH design) og Mikal Jørgensen, Designit. Der var mødt 130 deltagere op og oplæggene blev fulgt af godt en times livlig debat.

Funktionalitet, enkelhed og hygge

Et moderne armatur er resultatet af et samspil mellem designer, producent, entreprenør og bruger. Påvirkningen fra den danske eller skandinaviske designtradition er kun én ud af mange ydre faktorer, der afgør, hvordan et armatur kommer til at se ud.

- *Miljø, lyskilder/elektronik, pris, montage, drift, anvendelse og arkitektur spiller hver især en afgørende rolle for, hvilke produkter, der sættes i produktion. Ændres en af de ydre påvirkninger fx lyskilderne, er der basis for udvikling af nye armaturer,* sagde Henning Solfeldt fra PLH design.

Der var bred enighed blandt de fire indlægsholdere om, at dansk design er kendt for: Funktionalitet, enkelhed, omtanke, kvalitet og drømmen om hygge.

Steen Sehested, som arbejder med organisk formede lamper, hvor lyskil-

den ikke kan ses og hvor lyset kommer fra en flade frem for fra et punkt, opfatter dansk design som en tilstand:

- *Danske armaturer har en sanselighed, som vi må få omverdenen til at forstå,* påpegede han.

Marianne Tuxen, som bl.a. har tegnet armaturer for Louis Poulsen og Philips, sammenfattede sin opfattelse af nordisk design i sætningen:

- *Design er kunst og funktion med mennesket i centrum.*

Fodformet, usynlig og usexet

Mikal Jørgensen fra Designit, der er en såkaldt 360 graders designvirksomhed, som løser mange forskelligt rettede designopgaver og ikke kun belysning var inde på, at arven fra PH og en meget traditionel udviklingsproces måske er ved at blive en binding frem for en drivkraft:

- *Vores tradition og kulturarv er et udmærket udgangspunkt for at skabe et godt design, men hvis vi ikke forvalter den rigtigt bliver produktet "fodfor-*

Designerne:

(fra venstre) Mikal Jørgensen, Designit, Steen Sehested (Sehested-design), Marianne Tuxen (Marianne Tuxen design) og Henning Solfeldt (PLH design) satte gang i debatten.

Der mødte 130 lys-entusiaster herunder studerende op til øst-kredsens debatmøde om armaturdesign på Danmarks Designskole i januar.

met”, ”usynlig” og ”usexet ” og i bedste fald bare lidt kedeligt, konkluderede han.

En anden af konklusionerne var, at den skandinaviske designtradition har annekteret sig så meget rundt omkring i verden, at det i dag kan være svært at se, fra hvilket land et armatur kommer. Der er dog næppe tvivl om, at opfattelsen af lys er regional og klima-bestemt.

- I Danmark har vi en stor bevidsthed omkring lys. Vi er det land i verden, der anvender flest stearinlys pr. indbygger. Vores lysniveau er betydeligt lavere end i fx i Schweiz og farvetemperaturen, på de lyskilder vi anvender, er betydeligt varmere end i Sydeuropa; men jeg tror ikke at det, at jeg er dansk, gør mine visioner for lys mere specielle, end den forskel der nu en gang er mellem designere fra forskellige lande, sagde Marianne Tuxen.

Kom ud af brancheboblen!

Det store spørgsmål på mødet var, hvordan dansk armaturdesign kan komme videre? Hvad kan designeren gøre? Og hvad kan producenterne gøre?

Et af de overordnede kritikpunkter rettet mod producenterne var, at belysningsbranchen stadig er en ”langsom” sektor. Der går alt for lang tid, fra den første kontakt mellem designer og producent er taget, til produktet kommer på markedet.

- Erkend den nye virkelighed. Kom ud af brancheboblen og lad jer inspirere af andre brancher. Skab teknologialliancer med andre brancher, identificer ikke-erkendte behov og udvikl produkter til dem i stedet for at gå efter de allerede erkendte behov, lød Mikal Jørgensens opfordring til producenterne.

Marianne Tuxen efterlyste mere råderum for eksperimenter.

- Vi har brug for modige kvinder og for den sags skyld modige mænd, som tør følge en god ide, og som vil ofre tiden til at eksperimentere. Eksperimenter kan mislykkes, men jeg ville alligevel ønske, at armaturfabrikanterne turde gå længere, eller for den sags skyld kunden, for det er ofte der eksperimenterne strander.

Producenterne (fra venstre) Hans Jørgen Jacobsen, Philips, Hans Erik Wolf, Louis Poulsen Lighting og Ib Mogensen, Thorn & Jakobsson deltog i debatten.

Tænk på miljøet

Et af Henning Solfeldts ønsker til fremtidens armaturdesign var, at der blev skabt et retursystem for armaturer.

- Danmark er kendt for at være miljøbevidst, og derfor bør danske producenter være på forkant på miljøområdet.

Henning Solfeldt var også kritisk over for tidens armaturdesign, som efteraber arkitekturens minimalistiske kassearkitektur.

- Vi skal designe armaturer med karakter. Armaturerne skal ikke kun tilføre rummet det ønskede lys, de skal også være et tilskud til indretningen og oplevelsen af rummet.

Der var et fælles ønske om at arbejde mere med en forskellighed i farve og belysningsstyrke.

- En anden vision er, at vi vil arbejde meget mere med forskelligt farvet lys – blandet eller hver for sig. At vi både i lyssætning og armaturer, vil arbejde med lyskilder med forskellige farvetemperaturer, sagde Marianne Tuxen.

- Men det vigtigste er, at vi som designere er brugernes advokat, at vi tør gå ind i en debat om, hvad målet er, og at vi tør eksperimentere på trods.

Branche-branding

Mikal Jørgensen kikkede på branchens selvpfattelse og nåede frem til, at der er brug for at opbygge nye holdninger og værdier.

- Vi bevæger os fra at være ”lys-smede” til ”light management”. Vi må i gang med en strategisk innovation, hvor vi inddrager fremtidsforskning, tidsåndsanalyser og trendspotting. Vi skal opbygge nye holdninger og værdier, og hvis vi vil slå på det skandinaviske og danske, så skal vi dyrke det i vores branding af produkterne – på en ny og tidsvarende måde. ■